

AB Helsingborgshem
Box 3055
250 03 Helsingborg

Beslut efter tillsyn enligt personuppgiftslagen (1998:204)

Datainspektionens beslut

AB Helsingborgshem har behandlat känsliga personuppgifter i strid med 13 § personuppgiftslagen.

AB Helsingborgshems personuppgiftsbehandling har stått i strid med kravet på god sed i 9 § punkt b) personuppgiftslagen genom att behandlingen av känsliga personuppgifter inte stått i överensstämmelse med vad som föreskrivs i branschöverenskommelsen ”Behandling av personuppgifter, inklusive kameraövervakning, vid uthyrning av bostäder”.

Datainspektionen förutsätter att AB Helsingborgshem fortsätter det arbete som påbörjats i syfte att förhindra att AB Helsingborgshem fortsättningsvis behandlar personuppgifter i strid med 13 § personuppgiftslagen och branschöverenskommelsen.

Ärendet avslutas.

Redogörelse för tillsynsärendet

Datainspektionen har via media fått indikationer på att kommunala bostadsbolag, bl.a. AB Helsingborgshem (bolaget), behandlar personuppgifter om hyresgäster på ett sätt som strider mot bestämmelserna i personuppgiftslagen. De uppgifter som bolaget registrerat om hyresgästerna har enligt uppgift varit känsliga personuppgifter, enligt 13 § personuppgiftslagen.

Datainspektionen har inlett tillsyn mot bolaget, som har yttrat sig. I yttrandet anförts i huvudsak följande:

Som riktlinje använder sig bolaget av branschöverenskommelsen ”Behandling av personuppgifter, inklusive kameraövervakning, vid uthyrning av bostäder” vid sin behandling av personuppgifter. Bolaget använder sig av fastighetssystemet Fast2 som systemstöd vid uthyrning, hyresadministration och teknisk förvaltning. Systemet används av drygt 100 medarbetare och innehåller ca tre miljoner poster med text. Hyresgäster har också möjlighet att själva registrera viss information i Fast2 via ett formulär på bolagets hemsida. Bolagets uppfattning är att de personuppgifter som registreras huvudsakligen hanteras utifrån branschöverenskommelsen.

De känsliga personuppgifter som påträffats vid den granskning som SVT gjort rör huvudsakligen noteringar avseende felanmälan och betalningsärenden, där hyresgäster sökt anstånd med att betala hyran på grund av sjukdom, sjukhusvistelse eller andra skäl. Det förekommer också enstaka uppgifter om utlandsresor och språksvårigheter. Uppgifterna har lämnats av hyresgästen eller en nära anhörig till denne. Bolagets uppfattning är att noteringarna skett i samförstånd med hyresgästen (eller anhörig) då de kontaktat bolaget och i samförstånd kommit överens om att till exempel invänta försenad hyresinbetalning eller boka en reparationsåtgärd vid annan tidpunkt. Vid försenad hyresinbetalning har hyresgästen upplysts om att bolaget gör en anteckning om förseningen. Skriftligt samtycke har inte inhämtats i enlighet med branschöverenskommelsen. Ändamålet med att behandla uppgifterna har varit att undvika onödiga kravåtgärder i enlighet med god inkassosed eller att i förekommande fall fullgöra en rättslig skyldighet (hyresvärdens underhållsplikt enligt 15 § hyreslagen).

Många av de uppgifter som registrerats rörande sjukdom, utlandsvistelser m.m. har hyresgästerna själva skrivit in via ett formulär på hemsidan. Syftet med kontakt via hemsidan har varit att det ska vara enkelt och smidigt att komma i kontakt med bolaget. Bolaget har nu förtydligat samtycket i formuläret på hemsidan.

Vid störningsärenden förvarar bolaget minnesanteckningar skilt från Fast2 och åtkomsten är begränsad till berörda handläggare. Bolaget tar bort uppgifterna två år efter att ett ärende avslutats. Även ärenden som rör betalningsförsummelser behandlas i ett separat system med begränsad åtkomst endast till de som handlägger ärendet. Det förekommer dock enstaka äldre uppgifter som rör hälsotillstånd, utlandsvistelser med mera i Fast2.

Anställda som har direktkontakt med hyresgästerna har tillgång till Fast2. Samtliga anställda har undertecknat ett sekretessavtal i samband med sin anställning som innebär att inga uppgifter om hyresgäster får röjas.

Bolaget behandlar inte personuppgifter om lagöverträdelser.

För att undvika felaktigt registrerade uppgifter framöver har bolaget påbörjat eller genomfört en rad åtgärder. Bolaget har uppdaterat personal om innehållet i personuppgiftslagen och branschöverenskommelsen. Ytterligare utbildning kommer att hållas för berörd personal gällande personuppgiftslagen och dokumenthantering. Information om bolagets rutiner finns tillgänglig för alla medarbetare och personuppgiftslagen införs som ett obligatoriskt undervisningsmoment för nyanställda. Bolaget har infört skriftligt krav på samtycke vid felanmälan på hemsidan och möjligheten för hyresgäster att själva föra in fritext i samband med en bostadsansökan avlägsnas. Bolaget genomför en översyn av registervård och rutiner. Ett omfattande arbete pågår för att aktualisera gallringsplanen i enlighet med bland annat personuppgiftslagen.

Skäl för beslutet

Sammanfattning

Bolaget har behandlat känsliga personuppgifter i strid med personuppgiftslagen och branschöverenskommelsen. Bolaget har därefter infört nya rutiner i syfte att motverka att bolaget behandlar felaktiga personuppgifter. Bolaget har även genomfört så pass omfattande informationsinsatser bland sin personal att Datainspektionen finner anledning att anta att bolaget fortsättningsvis kommer att behandla personuppgifter i enlighet med personuppgiftslagen och branschöverenskommelsen. Datainspektionen kan komma att följa upp ärendet vid senare tillfälle.

Känsliga personuppgifter

Det är enligt personuppgiftslagen förbjudet att behandla känsliga personuppgifter, bl.a. uppgift om hälsa och etnicitet. Det är trots förbudet i vissa fall tillåtet att behandla känsliga personuppgifter, bl.a. om den registrerade lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen, enligt 15 § personuppgiftslagen. Att hyresgästen lämnat information om sin hälsa till bolaget innebär inte att hyresgästen därmed har lämnat sitt uttryckliga samtycke till att denna uppgift registreras. Vidare framgår det av definitionen i 3 § personuppgiftslagen att ett samtycke är varje slag av frivillig, särskild och otvetydig viljeyttring genom vilken den registrerade, efter att ha fått information, godtar behandling av personuppgifter som rör honom eller henne. Ett giltigt samtycke ska således vara informerat.

Bolaget har uppgett att ändamålet med behandlingen har varit att undvika onödiga kravåtgärder eller att i förekommande fall fullgöra en rättslig skyldighet (hyresvärdens underhållsplikt enligt 15 § hyreslagen). Det framgår inte om bolaget anser att något av undantagen i personuppgiftslagen från förbudet att hantera känsliga personuppgifter blir aktuellt. Enligt undantaget i 16 § c) per-

sonuppgiftslagen framgår dock att känsliga personuppgifter får behandlas om behandlingen är nödvändig för att rättsliga anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras.

Datainspektionen har tidigare uttalat att höga krav måste ställas på de situationer i vilka undantagen tillämpas från de principiella förbud som finns mot att behandla känsliga personuppgifter och brottsuppgifter. Uppgifterna måste då vara hänförliga till ett konkret rättsligt anspråk och all behandling som sker måste vara nödvändig i förhållande till detta anspråk.

Enligt Datainspektionens uppfattning är det inte nödvändigt att behandla en uppgift om en hyresgästs hälsa när exempelvis en fordran drivs in. Inte heller har det framgått att en sådan uppgift är nödvändig att behandla för att hyresvärden ska kunna fullgöra sin underhållsplikt enligt hyreslagen.

Datainspektionen konstaterar att bolaget i flera fall registrerat känsliga personuppgifter om sina hyresgäster utan den registrerades samtycke. Inte heller anses bolaget ha stöd för sin registrering av känsliga personuppgifter i 16 § c) personuppgiftslagen.

Bolaget har därmed behandlat känsliga personuppgifter i strid med 13 § personuppgiftslagen.

Krav på god sed

Av 9 § första stycket punkt b) personuppgiftslagen framgår att all behandling av personuppgifter ska ske i enlighet med god sed. Lagen ger utrymme för branschorganisationer att närmare utforma sådana seder. I syfte att skapa en gemensam god sed för behandling av personuppgifter på bostadshyresmarknaden har Fastighetsägarna Sverige och SABO i samarbete med Hyresgästförbundet tagit fram en branschöverenskommelse, "Behandling av personuppgifter, inklusive kameraövervakning, vid uthyrning av bostäder". Branschöverenskommelsen i sin nuvarande lydelse gäller sedan april 2010.

Det framgår av branschöverenskommelsen att undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter får ske om behandlingen sker med den registrerades samtycke. Vad sedan gäller sättet för inhämtande av samtycket sägs följande:

Endast den omständigheten att den registrerade har lämnat en uppgift innebär inte att samtycke finns. Samtycket ska vara uttryckligt. I en fastighetsförvaltning bör generellt tillämpas den ordningen att en känslig uppgift aldrig registreras utan skriftligt samtycke.

Av 15 § personuppgiftslagen framgår att ett samtycke ska vara uttryckligt. Ett uttryckligt samtycke kan vara såväl skriftligt som muntligt. Branschöverenskommelsens krav på att ett samtycke ska vara skriftligt går således längre än kraven i 15 § personuppgiftslagen.

Datainspektionen konstaterar att bolaget har behandlat känsliga personuppgifter utan att inhämta de registrerades skriftliga samtycke. Bolaget har därmed behandlat personuppgifter på ett sätt som avviker från vad som föreskrivs om inhämtande av samtycke i branschöverenskommelsen.

Vad branschöverenskommelsen innehåller om inhämtande av samtycke får anses ge uttryck för vad som betraktas som god sed. Bolaget får därmed anses ha behandlat personuppgifter i strid med god sed enligt 9 § första stycket punkt b) personuppgiftslagen.

Slutsatser

Bolaget har behandlat personuppgifter i strid med personuppgiftslagen och branschöverenskommelsen.

Bolaget har därefter påbörjat eller genomfört omfattande åtgärder. Bolaget har genomfört informationsinsatser för personal och infört undervisning om personuppgiftslagens bestämmelser som ett obligatoriskt moment för nyanställda. Bolaget kommer att hålla ytterligare utbildning för berörd personal gällande personuppgiftslagen och dokumenthantering och information om bolagets rutiner kommer att finnas tillgänglig för alla medarbetare. Bolaget har infört krav på skriftligt samtycke vid felanmälan på hemsidan. Översyn sker av registervård och rutiner. Aktualisering av gallringsplanen sker, för att vara i enlighet med bland annat personuppgiftslagen.

Datainspektionen förutsätter att bolagets åtgärder kommer att förhindra att personuppgifter fortsättningsvis behandlas i strid med personuppgiftslagen och branschöverenskommelsen. Därmed saknas anledning att vidta ytterligare åtgärder med anledning av det inträffade. Ärendet avslutas, men kan komma att följas upp.

Hur man överklagar

Om ni vill överklaga beslutet skall ni skriva till Datainspektionen. Ange i skrivelsen vilket beslut som överklagas och den ändring som ni begär. Inspektionen måste ha fått ert överklagande inom tre veckor från den dag ni fick ta del av beslutet, annars kan överklagandet inte prövas. Datainspektionen sänder överklagandet vidare till Förvaltningsrätten i Stockholm för prövning om inspektionen inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Camilla Sparr